

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ САНКЦІЙ
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ,
ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВУ ОХОРОНУ
ПРЕДСТАВНИКІВ ВЛАДИ**

Боровик А. В.

*кандидат юридичних наук, доцент, проректор з наукової роботи
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Важливим елементом забезпечення ефективної кримінально-правової охорони представників влади від злочинів і кримінальних проступків є якісні кримінально-правові норми. Саме вони забезпечують належну реалізацію кримінальної відповідальності, під якою розуміють таку її стадію, яка має місце з моменту набрання законної сили обвинувальним вироком суду та пов'язана з особою засудженого [1, с. 169].

Ефективна реалізація кримінальної відповідальності за посягання на представників влади неможлива без науково обґрунтованих санкцій. Водночас аналіз санкцій кримінально-правових норм, що забезпечують кримінально-правову охорону представників влади, а також їх порівняння із санкціями однорідних та суміжних кримінально-правових заборон дає підстави стверджувати про відсутність системності у встановленні видів та розмірів покарань за відповідні кримінальні правопорушення. Наприклад, заподіяння умисного середньої тяжкості тілесного ушкодження прокурору чи поліцейському у зв'язку з виконанням цими працівниками службових обов'язків за ч. 2 ст. 345 КК України карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк, а заподіяння умисного середньої тяжкості тілесного ушкодження загальному потерпілому з метою його залякування, відповідно до ч. 2 ст. 122 КК України, карається позбавленням волі від трьох до п'яти років. Відтак, про посилений кримінально-правовий захист цих представників державної влади у цьому випадку не може бути й мови. Навпаки, має місце суттєве її послаблення за рахунок мінімальної межі покарання у вигляді позбавлення волі. Таких прикладів можна навести багато.

Варто зазначити, що на проблему караності за ці кримінальні правопорушення неодноразово звертали увагу вчені. Має рацію І. І. Давидович у тому, що санкція ч. 4 ст. 345 КК України майже співрозмірна з покаранням, яке передбачене за вчинення так званого «простого» умисного вбивства. Але хіба можна говорити про однакову

супільну небезпечність злочинів, один із яких пов'язаний з умисним позбавленням життя людини, а інший полягає тільки у погрозах різного роду (в тому числі, і погрозі знищення чи пошкодження майна) щодо працівника правоохоронного органу або щодо його близьких родичів, навіть висловлених членами організованої групи? Тим більше, що такі погрози, відповідно до тенденцій правозастосовної практики, можуть бути позбавлені ознаки реальності. Крім того, у загальній нормі, яка встановлює відповідальність за погрозу вбивством, вчинену членом організованої групи (ч. 2 ст. 129), санкція передбачає покарання у виді позбавлення волі на строк від трьох до п'яти років [2, с. 163].

М. К. Дімітров слушно зазначає, що дослідження караності погроз у КК України доводить лише те, що концепція караності потребує ретельної розробки, оскільки визначені у кримінальному законі санкції однозначно заперечують системність кримінально-правових приписів. Звичайно, констатація такого факту передбачала б необхідність пропозицій в цій частині у межах даного дослідження. Однак, вкотре видається доцільним наголосити, що кримінальний закон України в частині караності погроз потребує не точкового «латання», а кардинально нових підходів [3, с. 175].

Такий стан речей абсолютно не відповідає задекларованій у КК України концепції підвищеного кримінально-правового захисту правоохоронців. У зв'язку з цим не можна не погодитися з В. І. Осадчим, який зауважує, що за посягання на діяльність працівників правоохоронних, судових органів, захисника чи представника особи КК слід передбачити однакові види і розміри покарання, причому суворіші, ніж за аналогічні посягання, вчинені щодо інших осіб [3, с. 276].

Дійсно, проблема караності кримінально-протиправних посягань проти представників влади не може бути розв'язана шляхом точкового «латання» санкцій окремих кримінально-правових норм. Необхідні кардинальні зміни, що полягатимуть у розробці нових концептуальних підходів до формування теорії караності злочинів та кримінальних проступків в цілому, та кримінальних правопорушень проти представників влади зокрема. В якості прикладу варто навести той факт, що санкції окремих кваліфікованих та особливо кваліфікованих складів кримінальних правопорушень навіть не можуть бути належним чином сконструйовані з огляду на конструкції окремих кримінально-правових заборон. Так, за ч. 4 ст. 345 КК України повинні каратися позбавленням волі на строк від семи до чотирнадцяти років і погрози працівнику правоохоронного органу, і умисне заподіяння йому тяжких тілесних ушкоджень, учинені в складі організованої групи. Сім років позбавлення волі за погрози правоохоронцю членом організованої групи видається занадто суворим покаранням. І взагалі, яким чином можна

диференціювати відповідальність за посягання на правоохоронців з урахуванням кваліфікуючих чи особливо кваліфікуючих обставин, якщо в ст. 345 КК України встановлено відповідальність за різні за ступенем суспільної небезпеки діяння: від погрози насильством до тяжких тілесних ушкоджень. Видається, що в такій формі, в якій існує на сьогодні ст. 345 КК України цього зробити неможливо. У зв'язку з цим імпонує підхід розробників проекту нового КК України. Вони пропонують диференціювати обставини, що можуть підвищувати тяжкість кримінального правопорушення на два види: 1) ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на два ступеня (ст. 2.2.4 проекту); 2) ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь (ст. 2.2.5 проекту). Такі ознаки закріплені не лише в Загальній, але і в Особливій частині проекту [5].

Видається, що лише за такого підходу можна конструюванні санкції адекватні характеру та ступеню суспільної небезпеки кримінально-протиправних діянь в цілому та посягань на представників влади зокрема.

Література:

1. Вознюк А. А., Дудоров О. О. Стадії кримінальної відповідальності. *Вісник Запорізького національного університету*. 2013. № 2, ч. 2. С. 164–172, 164–165.
2. Давидович І.І. Кримінально-правова охорона представників влади і громадськості, які охороняють правопорядок : дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2007. 252 с.
3. Дімітров М.К. Погроза за кримінальним правом України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів. 2020. 244 с.
4. Осадчий В. І. Проблеми кримінально-правового захисту правоохоронної діяльності : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2004. 469 с.
5. Текст проекту нового Кримінального кодексу України (станом на 24.11.2021 р.). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/11/25/kontrolnyj-proekt-kk-24-11-2021.pdf>.